

EBRD, etc.); cooperation with other economic organizations (OECD, WTO, etc.). Development of joint projects with the help of foreign investors in a single production in the metallurgical industry may be the beginning for the successful implementation of new programs for the development of the industry;

- branches of light and food industries (they have a huge potential for development: good raw materials supply and a rich domestic market, which, in turn, is practically transferred to privatization). Foreign investors can participate in the modernization of existing cotton, wool, silk factories, garment and knitwear factories;

- agriculture (investments in the processing of increasing volumes of agricultural products are also considered a priority for foreign investors, as there is a potential for the development of animal husbandry, cotton growing, viticulture and vegetable production, much of which should be export oriented);

- the construction industry, which has large stocks of building materials and the corresponding production capacity for the production of these materials. Foreign firms can participate in this direction, since almost all enterprises of this industry are also transferred for privatization. There are resources for the production of building materials such as paint, linoleum, plaster, tile, as well as sanitary equipment and others, which are currently being imported. Also, foreign investors can participate in the restoration of transport infrastructure, water supply systems, in the construction of roads and bridges in the regions of the country;

• pharmaceutical industry (especially for private investment). Many medicinal herbs grow in the country (licorice root, thyme, wild rose, flowers of Caucasian chamomile, fennel fruits, sea buckthorn oil, etc.);

• there is a real potential for cooperation with foreign investors in the field of information technology.

Список литературы:

1. www.anl.az/heliyev/irs.html
2. Материалы международной конференции «Актуальные проблемы современной природы и экономических наук», Баку, 2018, стр. 109.

А. С. Колодій

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

В умовах ринку, що характеризуються нестабільністю цілей підприємства, обумовленою мінливістю попиту та пропозиції, цін на товари і фактори виробництва, змінами в конкурентному середовищі й іншими макро- і мікроекономічними факторами, однією з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й оцінка поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Це викликано, насамперед, необхідністю забезпечення ефективності функціонування і зміцнення конкурентоспроможності на ринку.

Термін «потенціал» у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова «potentia» й означає «приховані можливості», які в господарській практиці завдяки праці можуть стати реальністю.

Відповідно до визначення Великого економічного словника “потенціал” як економічна категорія становить наявні можливості, ресурси, запаси, засоби, що можуть бути використані для досягнення, здійснення будь-чого. У економічному енциклопедичному словнику за редакцією С.В. Мочерного дається таке трактування цього поняття: “Потенціал – це наявні в економічного суб’єкта ресурси, їх оптимальна структура та вміння раціонально використовувати їх для досягнення поставленої мети” [2].

Самуокін Л. І. вважає, що економічний потенціал необхідно розглядати у взаємозв'язку з властивими кожній суспільно-економічній формації виробничими відносинами, що виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а також управлінським апаратом підприємства з приводу повного використання їхніх здібностей зі створення матеріальних благ і послуг [1].

Однак і розмір, і потужність дають лише орієнтовне уявлення про можливості підприємства, тому що:

- виступають характеристиками, що не знаходяться в прямому взаємозв'язку з умовами й інтенсивністю використання ресурсів підприємства за призначенням;
- не відбивають ступінь ефективності використання ресурсів для оптимізації можливостей підприємства.

Дослідження підходів щодо визначення терміну "економічний потенціал" відбивають різні погляди в розумінні його сутності і структури. Досить важко сказати однозначно про прихильність того чи іншого дослідника до одного з підходів. Ряд дослідників наводять кілька визначень з різними акцентами. Так, наприклад, одні автори пропонують кілька визначень економічного потенціалу й у цілому вважають, що "економічний потенціал" варто розглядати як [1]:

- джерело росту національного доходу й економічної потужності країни;
- результат розвитку продуктивних сил суспільства;
- показник максимальних виробничих можливостей галузі, підприємств, об'єднань, ресурсів;
- засіб задоволення суспільних потреб;
- найважливіший фактор зростання національного багатства країни;
- критерій оптимальності планів виробництва матеріальних благ, використання ресурсів і національного багатства.

Таке розходження у визначеннях пояснюється тим, що кожний з дослідників виділяв якусь одну з рис економічного потенціалу, не розкриваючи її у комплексі [2].

Основний смисл поняття "потенціал підприємства" полягає в інтегральному відображенні поточних й майбутніх можливостей економічної системи трансформувати ресурси за допомогою властивих персоналові підприємницьких здатностей в економічні блага, максимально задовольняючи корпоративні та суспільні інтереси. Таким чином, потенціал підприємства - це складна, динамічна, поліструктурна система. Ця агломерація має певні закономірності розвитку. Потенціал підприємства характеризується чотирма головними ознаками.

1. Потенціал підприємства визначається його реальними можливостями у тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, але й нереалізованими за будь-яких причин.

2. Можливості будь-якого підприємства у більшості залежать від наявності ресурсів та резервів, які не залучені до виробництва. Тому потенціал підприємства характеризується також і певним обсягом ресурсів, як залучених у виробництво, так і не залучених, але підготовлених до використання.

3. Потенціал підприємства визначається не стільки наявними можливостями, але й навичками різноманітних категорій персоналу щодо його використання з метою виробництва товарів, здійснення робіт, отримання максимального прибутку й забезпечення ефективного функціонування й стійкого розвитку виробничо-комерційної системи.

4. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства також визначаються формою підприємництва й адекватної їй організаційною структурою.

Таким чином, можна виділити принципи наукової концепції економічного потенціалу підприємства:

- "економічний потенціал підприємства" - це категорія, яка характеризує сукупні можливості підприємства, що можуть бути реалізовані тільки при наявності ресурсів. Таким

чином, економічний потенціал характеризується певним набором ресурсів, що повинні бути залучені до виробництва чи підготовлені до використання в господарській системі;

- визначення економічного показника "потенціал промислового підприємства" повинно здійснюватися з урахуванням комплексу існуючих і потенційних відносин. Таким чином, потенціал варто аналізувати як систему функціональних відносин, що склалися між елементами реального і гіпотетичного рівня розвитку підприємства;

- економічний показник "потенціал промислового підприємства" повинен враховувати двоїстий характер даної економічної категорії, оскільки, з одного боку, може відбити стан промислового підприємства щодо вимог конкретного зовнішнього середовища, а, з іншого боку, виступити об'єктом управління;

- "економічний потенціал промислового підприємства" - поняття динамічне. Динамізм економічного потенціалу полягає в тому, що в кожний наступний час можливості економіки змінюються. Тому економічний потенціал промислового підприємства повинен визначатися як динамічне поняття, що характеризує готовність економічної системи в кожний визначений момент часу мобілізувати виробничі можливості для досягнення поставлених перед нею цілей економічного розвитку з максимальною ефективністю;

- поняття "економічний потенціал промислового підприємства" відбиває не тільки нормативний масштаб, але і цільовий орієнтир. У даній своїй функції він співвідноситься як з реальними можливостями підприємства, так і з перспективними, тобто, що знаходились у стадії становлення. Майбутнє взаємодіє із сьогоденням не тільки на основі структурного зв'язку "стану", але й особливої, так званої, цільової, форми детермінації.

Не применшуючи значення ресурсів як базису у формуванні потенціалу підприємства, відзначимо, що сама по собі їхня наявність не є гарантом досягнення будь-яких цілей. Другою, не менш важливою складовою потенціалу виступають здібності підприємства мобілізувати ресурси у ході здійснення комплексу дій (бізнес-процесів). З урахуванням того, що сукупність таких здібностей в економічній літературі прийнято називати компетенціями, то потенціал підприємства можна визначити як можливості системи ресурсів і компетенцій підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів.

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що економічний потенціал підприємства характеризується як динамічна категорія, що розвивається разом із виробничими силами суспільства та за своєю суттю економічний потенціал співвідноситься як з реальними можливостями об'єктів управління в практиці господарювання, так і з перспективними ресурсами.

Список використаної літератури:

1. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст] : підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морева, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – К. : "Центр учбової літератури". – 2013. - 248 с.
2. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка Навчальний посібник / О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.

Науковий керівник: професор кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту,
д.е.н. Яценко О.В.

Ж. Ю. Комелєва

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток соціально-орієнтованої ринкової економіки в Україні змінює роль та місце персоналу підприємства в сучасній системі господарювання. У всьому світі є загальноновизнаним, що головною продуктивною силою є людина. Кожний працівник, окремі